

หิด - โรคทรมาน (ตอนที่1)

ภาควิชาสัต นาสิก ลาริงซ์วิทยา
Faculty of Medicine Siriraj Hospital
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

โรคหิด เป็นโรคที่พบบ่อยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และมีแนวโน้มที่จะพบเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ข้อมูลของสมาคมออร์เวซซ์แห่งประเทศไทยแจ้งว่า ในปี พ.ศ. 2545 มีผู้ป่วยโรคหิดในประเทศไทย 3 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 5 ของประชากรทั่วไป ในขณะที่ประเทศแถบยุโรปตะวันตก ซึ่งเป็นแถบที่ถือว่ามี ความชุกของโรคหิดสูงสุดในโลก พบว่า เด็กร้อยละ 10-15 และผู้ใหญ่ร้อยละ 8.4 เป็นโรคหิด โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 2-4 ต่อปีในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา ในประเทศไทยได้มีการรายงานการสำรวจความชุกของโรคหิดตีพิมพ์เป็นระยะ ในผู้ใหญ่รายงานปี 2518 พบเพียงร้อยละ 2.4 ปี 2538 พบร้อยละ 4.8 ต่อมาในปี 2541 พบผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์ว่าเป็นโรคหิดร้อยละ 8.8 โดยร้อยละ 10 ยังคงมีอาการหิดอยู่ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา การศึกษาล่าสุดตีพิมพ์ปี 2547 ในผู้ใหญ่อายุ 20-44 ปี ที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ 4 เมือง คือ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ขอนแก่น และสงขลา พบความชุกของผู้ที่เคยมีอาการหิดร้อยละ 10.8 ขณะนี้ยังมีอาการหิดอยู่ ร้อยละ 6.8 โดยผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมีความชุกของโรคหิดสูงสุด คือ ผู้ที่เคยมีอาการหิด ร้อยละ 13.6 และผู้ที่ยังมีอาการหิดอยู่ ร้อยละ 9.4

รายงานการศึกษาในเด็กที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ปี 2541 พบเด็กที่เคยมีอาการหิด ร้อยละ 18.3 และขณะนี้ยังมีอาการหิดอยู่ ร้อยละ 12.7 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายงานการศึกษาในปี 2533 พบว่าโรคหิดมีอัตราความชุกเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่า จะเห็นได้ว่า อัตราการเป็นโรคหิดของเด็กและผู้ใหญ่ในบ้านเราไม่แตกต่างจากประเทศทั่วโลก และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่นกันด้วย จึงสมควรที่จะทำความรู้จักและพยายามรักษาป้องกันโรคนี้ให้ดียิ่งขึ้น โรคหิดเกิดจากการอักเสบเรื้อรังของหลอดลม ทำให้หลอดลมไวต่อสิ่งกระตุ้น เกิดอาการหัดเกร็งของหลอดลม มีการหลั่งเมือกในหลอดลมเพิ่มขึ้นและผนังหลอดลมบวม เป็นผลให้มีอาการของหลอดลมตีบแคบ ซึ่งอาการเหล่านี้อาจทุเลาได้เองหรือโดยการใช้ยา

สาเหตุ

พบว่ามีหลายปัจจัยเกี่ยวข้อง ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ โรคภูมิแพ้ โดยเด็กที่เป็นหิด ร้อยละ 80 เป็นโรคภูมิแพ้ แต่ผู้ใหญ่ที่เป็นโรคหิดมีเพียงร้อยละ 50 ที่เป็นโรคภูมิแพ้ ดังนั้นปัจจัยเสี่ยงของเด็กที่จะเป็นโรคหิดคือเรื่องของพันธุกรรม เพราะโรคภูมิแพ้เป็นโรคที่สามารถถ่ายทอดได้

เป็นกรรมพันธุ์ พบว่า เด็กที่เกิดในครอบครัวที่มีพ่อและ/หรือแม่ หรือญาติใกล้ชิดเป็นโรค
หืด หรือโรคภูมิแพ้ชนิดใดชนิดหนึ่ง มีโอกาสที่จะเป็นโรคหืดสูงกว่าเด็กที่เกิดในครอบครัวที่ไม่เป็น
โรคภูมิแพ้

อีกปัจจัยเกี่ยวข้องที่สำคัญ คือ สิ่งแวดล้อม สำหรับผู้ป่วยโรคหืดที่เกิดจากสาเหตุ
ภูมิแพ้ การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีสารก่อภูมิแพ้เป็นเวลานาน จะทำให้ผู้ป่วยเกิดปฏิกิริยาภูมิแพ้ต่อ
สารนั้นและทำให้เกิดอาการหอบหืดขึ้นมาได้ สารก่อภูมิแพ้ที่พบมีผู้แพ้บ่อย ได้แก่ ตัวไรในฝุ่น
บ้าน, แมลงสาบ, สัตว์เลี้ยงที่มีขน ซึ่งเป็นสารก่อภูมิแพ้ภายในอาคาร/บ้านที่อยู่อาศัย ส่วน
ภายนอกบ้าน ได้แก่ ละอองเกสรหญ้า วัชพืช ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ และเชื้อรา ซึ่งเชื้อรานี้พบได้
ทั้งภายในบ้านและภายนอกบ้าน

สารระคายและมลพิษที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมากก็สามารถกระตุ้นให้ผู้ป่วยที่เป็น
โรคหืดทั้งชนิดที่เกิดจากโรคภูมิแพ้ และชนิดที่ไม่ได้เกิดจากภูมิแพ้มีอาการหอบหืดขึ้นได้ สาร
ระคายที่พบบ่อย ได้แก่ ควันบุหรี่ ควันท่อไอเสียรถ ก๊าซ และกลิ่นฉุน ๆ นอกจากนั้นในงาน
อาชีพบางชนิด พบได้ทั้งสารก่อภูมิแพ้และสารระคาย เช่น ผู้ที่ทำงานในโรงงานต่าง
ๆ ดังนั้น สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวผู้ป่วยจึงมีได้ทั้งสารก่อภูมิแพ้ สารระคาย และมลพิษที่พบมาก
ในเมืองใหญ่ที่มีความเจริญตามอย่างซีกโลกตะวันตก

ปัจจัยอื่นที่ถือเป็นเหตุเสริมให้ผู้ป่วยโรคหืดเกิดมีอาการหอบหืดขึ้นมา หรือถ้ามีอาการ
หอบหืดอยู่แล้วก็จะมีอาการกำเริบขึ้นได้ที่สำคัญ คือ การติดเชื้อไวรัส เช่น ไข้หวัด การติดเชื้อ
แบคทีเรียของทางเดินอากาศหายใจส่วนบน เช่น ไซนัสอักเสบ ทอนซิลอักเสบ หรือแม้แต่ฟัน
ผุ การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศอย่างรวดเร็ว สุขภาพที่อ่อนแอลงเนื่องจากขาดการ
พักผ่อน ไม่ออกกำลังกาย และความเครียด วิตกกังวล สาเหตุทางจิตใจก็มีส่วนทำให้โรคหืด
กำเริบได้ด้วย

อาการของโรคหืด

คือ หอบ หายใจลำบาก แน่นหน้าอก ไอ หายใจมีเสียงวี๊ดหรือเสียงฮืด อาการมักเกิด
เป็นพัก ๆ โดยอาจเกิดอาการเมื่อออกกำลังกายหรือทำงานหนัก หรือเป็นเวลานานากลางดึกจึงเป็นโรค
ที่ทรมาณ ถ้าอาการมากจะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยมากด้วย เมื่อสงสัยว่าจะเป็น
โรคหืดจึงควรไปพบแพทย์เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยหาสาเหตุ-ประเมินความรุนแรงของโรคและรับ
การรักษาอย่างต่อเนื่อง ถ้าผู้ป่วยไปพบแพทย์ได้ขณะที่กำลังมีอาการหอบหืด แพทย์สามารถให้
การวินิจฉัยโดยการฟังเสียงหายใจจากปอดได้เลย แต่ถ้าไปตรวจขณะไม่มีอาการอาจต้องอาศัย
การตรวจอย่างอื่นเพิ่มเติม